

Het
mannen
moeras

Paul Dijkman

Uitgeverij IJzer
Utrecht

Ik schrijf het op zoals het gegaan is, zonder omwegen, ongecensureerd, onbeschaamd. Wie zonder zonde is werpe de eerste steen. De listen en het bedrog, de hormonale bokkesprongen, ze zijn deel van mij zoals een lichaam deel is van de aarde. Het vlees is begerig. En ik vertel openhartig over de innige liefde waarin ik mezelf verloor, met heel mijn ziel. Het was een pure liefde, onwerkelijk, onstoffelijk, eeuwig. Hilly bracht hemel en aarde samen.

Onze liefdes bepalen wie we zijn. Ze dansen als vlinders boven het aardse moeras, strijken neer en vormen ons. Er zijn vele soorten liefdes. Hilly's liefde voor mij bleek onvoorwaardelijk. De onvoorwaardelijke liefde is de mooiste, meest goddelijke van alle liefdes. Onvoorwaardelijke liefde is een raadsel. Hilly's liefde voor mij werd een raadsel in een raadsel, en dat bracht niet het beste in me naar boven.

I

Ik ben geboren in Zierikzee aan de Oude Haven op 5 december 1969. Mijn vader was een gereformeerde Zeeuw, mijn moeder een katholieke Arubaanse. Toen ik vijf maanden oud was viel mijn vader van zijn geloof en verhuisden we met z'n drieën van Schouwen-Duiveland naar Aruba. Op mijn zesde verhuisde ik met mam en mijn drie zusjes terug naar Nederland. Mijn vader heb ik nooit meer gezien. Het laatste bericht was dat hij in Venezuela illegaal op jaguars joeg. Bij een militaire controlepost tegen Colombiaanse infiltranten zou hij gesnapt zijn met huiden. Vanaf dat punt kende het verhaal twee varianten: hij was voor het leger gaan werken of hij zat ergens in de bak. Mam deed hem af als *sinberguenza*, als schaamteloze nietsnut. Mam was een lieve vrouw, maar ze hield niet van losbollig machogedrag, het leven was al ingewikkeld genoeg. Discipline was de prothese (jawel, zo zei ze dat) van de mens. Met discipline sloegen wij ons door de armoede. En arm waren we. Sinterklaas was altijd verdwaald. Onze enige rijkdom bestond uit de schilderijen van mijn vader, die had mam niet weggegooid, die werden misschien ooit nog eens geld waard. Het huis hing er vol mee, stillevens in de stijl van Matisse en kleurrijke Arubaanse landschappen. Een grote hekel kon ze aan onze vader niet hebben, zo redeneerden wij. Achter de schilderijen verstopten wij boterhammen. Als je vijf minuten te laat aan tafel kwam kreeg je geen hap, daar was mam onverbiddeijk in. Een noodvoorraad was handig. 'Dank je, pap,' zeiden we als we een broodsnee achter de lijst weg graaiden. Soms waren ze beschim-meld. Zou pap echt in de gevangenis zitten?

Op de middelbare school werd ik tot plafondhoogte geprezen. In de eerste klas dacht ik dat mijn goede cijfers complimentjes uitlokten omdat ik een buitenbeentje was, een joch van een tropisch eiland, een armelieden-eenouderkind dat zich toch maar knap wist te redden in de grote stad. Maar ook nadat onze klas verkleurde door nieuwe immigranten bleven de leraren mij op handen dragen. Objectief gezien waren mijn rapporten inderdaad goed. Die twijfel aan mezelf sloeg nergens op, dat snap ik nu, achteraf. Net zoals ik achteraf snap hoe ik aan die rapporten kwam: discipline. Ik was een kind van mijn moeder, discipline was me met de pappelle ingegoten. En ik was een kind van mijn vader. Pap schonk me een diepgeworteld gevoel van minderwaardigheid. Misschien waren het zijn genen of misschien voelde ik me een ongelooflijke sul omdat hij me onverwacht verlaten had, ik weet het niet, misschien doe ik hem tekort. Wat ik nu besef is dat mijn hoge studiepunten mijn fundamentele onzekerheid moesten compenseren. Studeren ging me goed af, ik vond het zelfs leuk. Maar het ging me om meer dan kennis. Via mijn uitmuntende rapport liet ik de wereld weten dat ik iemand was. Vooral meisjes moesten deze boodschap krijgen. Ik droomde kinderlijk lieve dromen over mijn klasgenote Isabel maar durfde haar niet aan te kijken, laat staan aan te spreken. In mijn fantasie liepen we hand in hand door de binnenstad, heerlijk, hand in hand met dat zachte, lieve meisje, hemels. In bed fantaseerde ik dat ze haar schoenen strikte waarbij haar blouse openviel en haar borstjes zichtbaar werden. Het wond me meer op dan de ruigste porno van latere tijden. In de klas zat ik schuin achter haar. Soms streelde mijn blik haar rug. Mijn ogen gleden als vingers door haar lange donkerblonde haar, ik voelde de krullen. Als ze omkeek (alsof ook zij het voel-

de) dook ik geschrokken in mijn schrift. Mijn bloed verdeelde zich tussen hoofd en broek en een week lang ging mijn nek op slot, alsof er een begrenzer op zat die Isabels klaskant buitensloot. Vurig hoopte ik dat de leraren de proefwerkpunten hardop zouden voorlezen. Luister! Ik ben geen sul zonder vader! Een tien voor wiskunde zou Isabel imponeren. Mijn studiebureau was mijn slagschip in de strijd om de liefde. Studerend veroverde ik dat lieflijke schepsel, studerend sloeg ik andere aanvallers af. Ik droomde. Liefde is onbegrijpelijk. Tijdens de lessen natuurkunde leerden we te denken in actie-reactie, oorzaak en gevolg, maar liefde luisterde niet naar wetten. Appels vielen omlaag, ja, en jongens vielen op meisjes. Waarom? Hoe werkte het? Mannen en vrouwen verlangden naar elkaar, keurden elkaar, kleedden elkaar uit, deden opwindende dingen waar je kinderen van kreeg. In ons biologieboek stonden technische tekeningen van open-gewerkte lichamen, vrouwen en mannen. Elke zweem van erotiek was vermeden. De mens werd afgebeeld als een motorblok. Als je zoende met een meisje tongde je met een fascinerende machinerie, een door God geschapen robot. De hele aarde was een technologisch wonder. Ik werd nieuwsgierig naar de verborgen binnenkant van paarden, duiven, pissebedden, treurwilgen, radio's, fietsbellen, bacteriën. De microscopen van biologieles ontsloten een fascinerende wereld. Met een dode machine onderzochten we de levende machinerie. God had kleine vingers, want anders zette je zoiets niet in elkaar. En God had reuzenklauwen. Hij was de beeldhouwer van sterren en planeten en een formidabel techneut. Massa trok massa aan, dat was goed verzonnen en handig want zonder zwaartekracht slingerde de aarde ons allemaal de ruimte in. In de diepte van de aarde zat een stabiele kern van ijzer. Die kern had een plastische buitenkern

en daaromheen vloeide een dikke aardmantel van gloeiend heet magma. We kregen geen warme voeten dankzij de gestolde aardkorst, een dunne schil die bodem bood aan zeeën, moerassen, bomen, wolven en pinguïns. Op deze onzekere korst bouwden we huizen om in gezinsverband te wonen. 's Avonds aten we vis van de markt.

Isabel was de zee, de school mijn anker. Terugkijkend ben ik één leraar bijzonder dankbaar: meneer Brummelaar van wiskunde. Hij was een systematicus die mededogen had met pubers. 'Als jullie tachtig zijn kunnen jullie je leven relativiseren. Neem jezelf tot die tijd niet te serieus want daar word je ongelukkig van.'

'U bent zelf ook nog geen tachtig meneer.'

'Ik ben halverwege en word met het jaar gelukkiger, al verlies ik af en toe een onderdeel.'

Brummelaar was stoer. Door een motorongeluk in de zomervakantie had hij een onderarm verloren. Op de stomp kreeg hij een kunstarm die hij kon bedienen met zijn zenuwen. De leerlingen van de school maakten het hele oefenproces mee. Eerst kneep hij een colaglas kapot. Na een paar maanden kon hij water drinken uit een rank champagneglas en leesbaar schrijven op het bord. Wij waren even trots als hij. Soms legde Brummelaar het wiskundeboek opzij om ons 'een breder perspectief' te bieden. Dan vertelde hij verhalen over de Oude Grieken en wij, de puberklas, luisterden omdat we hem mochten. Hij vertelde over de atoomleer van Democritus en Epicurus, over het Rijk der Ideeën van Plato en nog veel meer van dat soort ongelooflijke dingen. Hoe konden de Grieken zonder microscoop verzinnen dat de wereld opgebouwd was uit atomen? Thuis aten we rijst met vis en roddelden mijn zusjes over hun vriendinnen. 's Avonds ging de tv aan en keken we een *romcom*. 's Mor-

gens op school besprak Brummelaar de voorgeschiedenis van Pythagoras, Archimedes in bad, de algebra van de Arabieren, de Europese Renaissance en de Verlichting. Maar wat heb je eraan zonder liefde? Isabel koos openlijk voor Ewout. Nooit heeft ze van mijn zuivere, o zo kwetsbare liefde geweten. Woest was ik. Baldadig kocht ik een Playboy. Op mijn kamer bevredigde ik me boven een glimmende blondine met enorme tieten. Jaren later zag ik Ewout met een andere vrouw. Isabel was verspild, het wonder, weggegooid. Onbegrijpelijk dat God zoiets toestond.

Mijn schooltijd was veranderd in een hel, totdat een nieuw meisje de klas uitdagend binnentrad, Jacqueline, een advocatendochter met golvend blond haar en geëpileerde wenkbrauwen. Zou ze haar schaamhaar trimmen zoals mijn Playboymeisjes? Jacqueline was bloedmooi en afstandelijk, kil zelfs. Blijkbaar was ze tegen haar zin verhuisd uit Soest want haar blonde coupe werd permanent vergezeld door een donderwolk. Jacqueline was onaanraakbaar. Zelfs de populairste jongens negeerde ze en gek genoeg: ze was aardig tegen mij. Hoe ze me meetroonde weet ik niet meer, ze had van die handigheidjes uit de betere standen. Ineens zat ik bij haar ouders op de bank netjes te wezen met een kopje thee tussen de dozen onuitgepakte huisraad. Ik was haar dreigement, het dwangbevel om de dozen weer in te pakken en terug te verhuizen naar het lommerrijke Soest. Ik representeerde potentieel Antilliaans bloed in de Hollandse familie. Jacquelines moeder informeerde vriendelijk naar mijn ouders ('Ik woon bij mijn moeder mevrouw.'), mijn broertjes ('Ik heb geen broer mevrouw.') en zusjes ('Drie, mevrouw.'). De dag erop kreeg Jacqueline een familiepak condooms – wat ze luidkeels vermeldde tij-

dens de overblijf. Mijn aanzien op het schoolplein steeg. Ik snapte er niets van, ik had haar niet aangeraakt maar het kwaad was geschied, de onrust in mijn hoofd gewekt. Dezelfde hersenen waarmee ik een 9 haalde voor wiskunde begonnen zich te verzetten tegen dromerij. De wereld was fysiek. De prikkelende Playboyfoto's hadden een levende, warme, geurende pendant die echt bestond. Ik kon Jacqueline aanraken. Ik kon haar geur opsnuiven, met haar zoenen, mijn handen konden haar lichaam verkennen, ik zou zelfs kunnen afdalen... En niet enkel Jacqueline had borsten en een blond behaard geslacht, alle meisjes van de klas konden mij omarmen en hun zachte wangen tegen de mijne vlijen. Thuis ontdekte mijn moeder de Playboy en legde hem stilletjes terug. Hij lag verkeerd om. Ik gooide het besmette exemplaar weg en verborg een nieuwe achter het stilleven van mijn vader, een grof olieverfschilderij met een grote vis, knalgele citroenen en een wijnglas. Het was geschilderd in onze Arubaanse tijd. Pap had ook tientallen blote vrouwen geschilderd maar die stonden (beter gezegd 'lagen', nogal expliciet wijdbeens, de Playboy was er zuinig bij) in dikke rijen op zolder, die wilde mam niet aan de muur. Op school vertelde Brummelaar over Descartes' scheiding van het lichaam en de geest. Wat een onzin. Bij vol verstand raakte ik opgewonden van meisjes op de gang, hun haar in het deurgedrang, van het korte contact met een trui met daarin een bh en daarin levensechte zachte borsten. Ik was één ondeelbaar hormoonatoom, *horny as hell*. Schoolboeken werden minder interessant. Samen met de foute types uit de klas hing ik rond bij de brommers. Leraren dubbelcheckten mijn rapport om te kijken of het wel goed met me ging. Ik kreeg de schijn tegen. Op een januaridag voetbalden we op een beijzelde straat. Jacqueline kwam aanlopen met